

Короткий зміст

Це дослідження є третім у серії звітів, підготовлених Єльською лабораторією гуманітарних досліджень (Yale HRL) в рамках програми "Обсерваторія конфліктів", яка вивчає депортацію, перевиховання, примусове усиновлення та прийомні сім'ї дітей з України з моменту повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року. Дослідження, представлене в цьому звіті, проводилося протягом двадцяти місяців і є наймасштабнішим на сьогоднішній день громадським зусиллям з ідентифікації та відстеження дітей з України, які зазнали депортації, усиновлення та влаштування в прийомні сім'ї російським урядом після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року. Цей звіт містить найбільший на сьогоднішній день достовірний публічний підрахунок кількості дітей, вивезених з України та переданих у російські програми усиновлення та підопічне виховання.

Нижче наведено детальну анатомію осіб, урядових і неурядових організацій, правових маневрів, процедур і систем, що використовуються режимом президента Російської Федерації Володимира Путіна для сприяння усиновленню та влаштуванню дітей з України на виховання в сім'ї. У цьому звіті детально описується процес, за допомогою якого діти з України потрапляли під опіку Росії, логістичні мережі та транспортні маршрути, що використовувалися для їх переміщення з України до Росії та всередині Росії, а також процеси, за допомогою яких конкретні діти були натуралізовані як російські громадяни і влаштовані в сім'ї громадян Росії або внесені до російських баз даних про влаштування дітей (далі - "баз даних").

Єльська правозахисна група з високою достовірністю встановила, що Російська Федерація займається систематичним, навмисним і широкомасштабним примусовим усиновленням та вихованням дітей з України. Задokumentована нижче операція була ініційована Путіним і його підлеглими з метою "русифікації" дітей з України.

Єльська лабораторія гуманітарних досліджень визначає російську програму примусового усиновлення та виховання як депортацію дітей з України та їхнє подальше розміщення у громадян Росії та/або в установах, які занесені до російських баз даних про влаштування дітей, за прямою вказівкою вищих посадових осіб федеральних та окупаційних органів влади Росії. Ці накази виконуються різними елементами уряду Російської Федерації у тісній координації з окупаційними чиновниками в Донецькій і Луганській областях.

Основні висновки цього звіту полягають у наступному:

1. Єльська лабораторія гуманітарних досліджень ідентифікувала 314 окремих дітей з України, які були поміщені в російську програму примусового усиновлення та виховання після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року. Серед 314 осіб, ідентифікованих Єльською правозахисною групою, 148 дітей були внесені до російських баз даних про влаштування дітей, у тому числі 42 дитини, які вже були влаштовані на усиновлення, під опіку чи піклування, або громадяни Росії були призначені їхніми опікунами. Ще 166 дітей були влаштовані в сім'ї громадян Росії. Це найбільша і найповніша

на сьогоднішній день оцінка з високим ступенем достовірності щодо влаштування дітей з України в сім'ї громадян Росії або занесених до російських баз даних.

2. Після незаконної анексії Росією, частини міжнародно визнаної території України у вересні 2022 року російські чиновники внесли дітей з України до російських баз даних про влаштування дітей. Деякі діти утримувалися в проміжних пунктах в Росії протягом шести місяців до того, як їх забрали до освітніх установ в Росії, а потім внесли до російських баз даних про влаштування дітей. Закінчення періоду перебування дітей у проміжних пунктах та внесення їх до баз даних збіглося з незаконною анексією території України приблизно на тиждень, що свідчить про програмний перехід від опіки до усиновлення з жовтня 2022 року і далі.
3. Повітряно-космічні сили Росії та літаки під безпосереднім контролем офісу президента Путіна перевезли кілька груп дітей з України на військово-транспортних літаках під прапором Російської Федерації для розміщення в сім'ях громадян Росії в період з травня по жовтень 2022 року.
4. Щонайменше 67 з 314 дітей з України були натуралізовані як російські громадяни з моменту вивезення до Росії, хоча Єльська правозахисна група може обґрунтовано припустити, що кількість формально натуралізованих дітей значно вища.
5. Щонайменше 208 з 314 виявлених дітей були передані на усиновлення чи під опіку громадянам Росії, тимчасово влаштовані в сім'ї громадян Росії або мають опікуна-громадянина Росії в якості опікуна. Після законодавчих змін, внесених у період з травня 2022 року по квітень 2023 року, громадяни Росії, які є законними опікунами неповнолітніх з України, отримали право подавати заяву на отримання російського громадянства і виходити з українського громадянства від імені неповнолітнього.
6. Приблизно половина (46,6%) виявлених дітей мають братів і сестер з відомими іменами, які також внесені до баз даних. Принаймні в одному випадку троє братів і сестер з сім'ї з чотирьох осіб були влаштовані до громадянина Росії без четвертого, найстаршого брата чи сестри, хто залишався в російських базах даних як кандидат на усиновлення. Єльська лабораторія гуманітарних досліджень не знає, чи інші групи братів і сестер, перелічені в російських базах даних про влаштування дітей, також могли бути розлучені один з одним.
7. Дітей вивозили щонайменше у 21 регіон Росії, де їх розміщували з громадянами Росії або поміщали в спеціальні установи, а також заносили до російських баз даних про влаштування дітей.
8. Російська система примусового усиновлення та опіки була створена за вказівкою та за сприяння Президента Володимира Путіна та Уповноваженого при Президентові Російської Федерації з прав дитини Марії Львової-Белової. Серед ключових посадовців та організацій, які відіграють важливу роль у розробці та контролі програми, - заступник секретаря Генеральної ради партії "Єдина Росія" та заступник голови Державної думи Федеральних зборів Російської Федерації Анна Кузнецова, керівники [так званих] "Луганської народної республіки" та "Донецької народної республіки", Міністерство освіти Російської Федерації,

а також посадовці "Єдиної Росії", політичної партії, яка має більшість у Державній думі (нижній законодавчій асамблеї Федеральних зборів Російської Федерації).

9. Діти, які вважаються вихідцями з України, були внесені до трьох основних баз даних про влаштування дітей у Росії так, ніби вони народилися в Росії. Ці бази даних управляються, афілійовані та/або тісно координуються з федеральним урядом Росії.
10. Росія використовує психологів як частину очевидних зусиль, спрямованих на легітимізацію програми, надаючи депортації та розміщенню дітей з громадянами Росії наліт медичної необхідності. Було встановлено, що російські фахівці у сфері психічного здоров'я підбирали дітей з України до громадян Росії для подальшого влаштування. Використання медичних працівників для легітимізації порушень прав людини в Росії та багатьох інших країнах добре задокументовано.¹
11. Усі діти, зазначені в цьому звіті, були вивезені з Луганської та Донецької областей. Щонайменше 122 з 314 дітей (38,9%) були вивезені із закладів, розташованих на окупованій до 2022 року території України. За винятком однієї дитини, вивезеної з Маріуполя, всі діти походять з території так званих "Луганської Народної Республіки" та "Донецької Народної Республіки" (далі - "ЛНР" і "ДНР" відповідно).
12. Щонайменше 80,4% дітей з України, занесених до російських баз даних, були вивезені з Донецької області. Львова-Белова заявила, що так звана "ДНР" стане першим регіоном в Україні, підключеним до російської федеральної бази даних про влаштування дітей.
13. Дітей, вивезених з України, перевозили в різні проміжні пункти на території Росії, перш ніж внести їх до федеральних баз даних або безпосередньо розмістити з громадянами Росії, включаючи чотири центри тимчасового розміщення та школи в Курській і Ростовській областях.
14. Діти з України піддавалися проросійським програмам перевиховання в кожному з восьми відомих закладів, куди їх переводили до того, як вони потрапляли до російських баз даних.
15. Пізніше відомо, що російські базні дані, обмежили доступ до персональної інформації про дітей, що міститься в базах даних. У деяких випадках профілі дітей з України були змінені заднім числом, щоб відобразити, що вони були доступні як для опіки, так і для усиновлення, але раніше вони були вказані лише для опіки. Дані, що мають значення для розслідування, включаючи дані профілів дітей з України та повідомлення російських ЗМІ про передачу, були видалені в різні моменти до 15 серпня 2024 року. Ці зміни в профілях і видалення контенту відбулися після видачі Міжнародним кримінальним судом ордерів на арешт посадових осіб Російської Федерації Володимира Путіна і Марії Львової-Белової в березні 2023 року.

1A. Огляд дослідження

Це дослідження зосереджується виключно на усиновленні та всиновленні дітей з України, які походять з Донецької та Луганської областей, оскільки аналітики Єльської правозахисної групи

з змогли оцінити інформацію, доступну для цього дослідження. Однак перевірені повідомлення вказують на те, що систематичне усиновлення та виховання дітей з України в Росії поширюється поза межами дітей та регіонів, визначених в цьому звіті.

Ельська правозахисна група ідентифікувала 314 окремих дітей, які, за оцінками, з високим ступенем достовірності були вивезені з України та поміщені в російську програму примусового усиновлення та виховання, починаючи з лютого 2022 року. Деякі з дітей, ідентифікованих у цьому звіті, були перевезені літаками Повітряно-космічних сил Росії, що входять до складу Міністерства оборони Росії, до того, як їх передали громадянам Росії. Щонайменше 67 дітей, ідентифікованих у цьому звіті, були натуралізовані як російські громадяни після того, як потрапили під опіку Росії.

Ельська лабораторія гуманітарних досліджень встановила, що діти, ідентифіковані в цьому звіті, за винятком щонайменше однієї дитини, були вивезені з окупованих до 2022 року районів Донецької та Луганської областей. Хоча ці області є міжнародно визнаною українською територією, вони перебувають під контролем проросійських сепаратистів з 2014 року і були незаконно анексовані Росією у вересні 2022 року. Єдина дитина, яка, як було підтверджено, походила з території, що не перебувала під контролем проросійських сил до повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року, була вивезена з Маріуполя в Донецькій області під час нападу Росії на місто на початку 2022 року.

Незаконна анексія Росією Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей у 2022 році збіглася в часі з суттєвими змінами в тому, як російські чиновники сприяють масовому усиновленню та влаштуванню під опіку дітей з України. До незаконної анексії Росією цих територій, дітей влаштовували безпосередньо до громадян Росії. Однак через кілька тижнів після незаконної скоординованої анексії Росією українських територій, у вересні, 2022 року діти з України були внесені до списків на усиновлення, опіку та/або піклування щонайменше в одну з трьох взаємопов'язаних російських баз даних про влаштування дітей.

Серед 314 дітей, ідентифікованих у цьому звіті, 148 дітей були внесені до російських баз даних. Ельська лабораторія гуманітарних досліджень не знайшла інформації, яка б свідчила про те, що решта 166 дітей були внесені до російських баз даних до того, як вони потрапили до громадян Росії. Усі бази даних управляються, афілійовані та/або перебувають під прямим керівництвом федерального уряду Росії або формально тісно з ним координуються. Бази даних, які надають критично важливу інформацію для ідентифікації дітей у цьому звіті, включають базу даних Міністерства освіти Росії, базу даних Центру розвитку соціальних проєктів (АНО "ЦРСП") та базу даних організації "Зміни одне життя" (COL). Приклади профайлів дітей, отриманих Ельською правозахисною групою з кожної з цих баз даних, можна знайти в Додатку II.

Приблизно половина дітей, вивезених з України і внесених до російських баз даних (46,6%), нібито мають братів і сестер; ці брати і сестри також були ідентифіковані Ельською правозахисною групою як такі, що внесені до російських баз даних. Аналітики виявили один випадок розлучення братів і сестер, коли троє братів і сестер були поміщені в російську сім'ю без їхнього четвертого, найстаршого брата або сестри. Ельська лабораторія гуманітарних досліджень поки що не може оцінити, якою мірою інші групи братів і сестер могли бути розлучені в рамках російської програми примусового усиновлення та опіки.

На додаток до 148 дітей, внесених до російських баз даних, Ельська правозахисна група ідентифікувала 166 дітей, які були влаштовані до громадян Росії. На сьогоднішній день аналітики не можуть підтвердити, що ці діти були внесені до російських баз даних МОН, АНО "ЦРСП" або COL.

до того, як вони були передані громадянам Росії. Ця група дітей була представлена в місцевих ЗМІ як такі, що були вивезені з України та передані громадянам Росії. Матеріали з відкритих джерел, проаналізовані в цьому дослідженні, включають повідомлення, зображення та відео дітей з України, яких вивозили до Росії, заяви та ЗМІ російських урядовців, які пропагували влаштуванню дітей до громадян Росії, а також церемонії надання російського громадянства дітям з України, які були влаштовані в сім'ї громадян Росії.

Щонайменше 208 з 314 дітей (66,2%), ідентифікованих як вихідці з України, були усиновлені сім'єю в Росії, влаштовані в російську сім'ю, або їхніми опікунами були призначені громадяни Росії, в тому числі 42 з 148 дітей, внесених до російських баз даних. У деяких випадках вдалося встановити сім'ї, в які діти були передані на виховання чи усиновлення. Детальна інформація про цих осіб не включена до цього звіту, щоб запобігти можливим репресіям проти конкретних дітей і громадян Росії, до яких вони були влаштовані.

Росія вдавалася до обману, щоб приховати повний обсяг цієї програми та пов'язаної з нею діяльності. Найбільш критичним є те, що діти, вивезені з України, принципово представлені в російських базах даних так, ніби вони з Росії. Жодна з баз даних, проаналізованих Ельською лабораторією гуманітарних досліджень, не містить інформації про те, що дитина походить з України, і не визнає українське громадянство дітей або їхнє місце походження. Місця походження дітей у цих базах даних, які, ймовірно, народилися в Росії, також не вказані. Аналітики встановили, що конкретний і дуже доказовий контент з російських баз даних, а також повідомлення російських ЗМІ про російську програму примусового усиновлення та виховання дітей з України були видалені в різні моменти до 15 серпня 2024 року.

Міжнародні правоохоронні органи та журналісти-розслідувачі раніше проводили дослідження щодо всиновлення та усиновлення Росією українських дітей, зокрема, Національна поліція Нідерландів, BBC, Kyiv Independent, *Verstka*, *Important Stories*, *New York Times* та *Financial Times*.ⁱⁱ Ці організації ідентифікували дітей з України, присутніх у російських базах даних, за допомогою різних засобів, у тому числі з використанням технології розпізнавання облич. Усі ці зусилля спиралися на інформацію з відкритих джерел, у тому числі з тих самих джерел, які Yale HRL використовувала для ідентифікації дітей та документування російської системи примусового усиновлення та опікунства. Висновки Ельської лабораторії гуманітарних досліджень не залежать від попередніх розслідувань і спираються на унікальну методологію ідентифікації понад 300 дітей, розміщених у російських базах даних або разом з громадянами Росії, чий досвід описаний у цьому звіті.

1В. Ідентифікація дітей з України

Ельська лабораторія гуманітарних досліджень виявила, що діти з України були внесені до російських баз даних, шляхом перехресних посилань на унікальні фізичні ознаки, отримані з профілів дітей у базах даних, з матеріалами з відкритих джерел, що публікують інформацію про прибуття дітей з України до Росії у 2022 році. Аналітики розпочали процес дослідження з систематичного виявлення, архівування та аналізу всіх наявних повідомлень про вивезення дітей з України до Росії та їхнє подальше влаштування до громадян Росії.

Усі діти, розглянуті в цьому звіті, оцінюються з високим ступенем достовірності - найвищим рівнем достовірності, доступним для аналітиків Ельської лабораторії гуманітарних досліджень - були вивезені з України і передані на усиновлення та виховання в Росію. Високий рівень достовірності

походження дитини з України визначався за допомогою комбінації показників, серед яких: присутність дитини серед ширшої групи дітей, які перебувають у Росії і про яких повідомляють, що вони походять з України; маршрут подорожі дитини з України до Росії та в межах Росії; натуралізація дітей з України як російських громадян; надання дитині російського громадянства. У деяких випадках унікальну точку походження дитини в Україні можна було перевірити відповідно до стандартів Беркліського протоколу про розслідування з використанням відкритих джерел. У кожному випадку, описаному в цьому звіті, походження дитини з міжнародно визнаної території, що належить Україні, було встановлено з високим ступенем достовірності з використанням стандартів Беркліського протоколу (див. *Розділ II для детального обговорення методології та обмежень цього дослідження*).

Аналітики встановили маршрут кожної дитини, яку депортували з України і помістили в російську програму примусового усиновлення та виховання. Єльська лабораторія гуманітарних досліджень визначила та оцінила закономірності переміщення дітей з плином часу, а також визначила конкретні види транспорту, які Росія використовувала для переміщення дітей. Метод, використаний у цьому звіті, був зосереджений, зокрема, на визначенні та картографуванні пунктів відправлення, проміжних пунктів та кінцевих пунктів, до яких вивозили дітей у Росію, щоб підтвердити, що всі діти, про яких йдеться у цьому звіті, походять з України.

Багато дітей у цьому дослідженні присутні у візуальних медіа, створених у проміжних пунктах у Росії, куди дітей з України депортували спочатку на початку 2022 року - у закладах, де, як відомо, на той час перебували лише діти з України. Ці проміжні пункти, які в російських Засобах масової інформації (ЗМІ) часто називають "центрами тимчасового розміщення", включають навчальні заклади та дитячі соціальні та реабілітаційні центри. Додаткові показники, які оцінювалися в цьому звіті, включають акцент дитини, особливості мовлення та риси обличчя дітей, присутніх на церемонії отримання російського громадянства.

Єльська лабораторія гуманітарних досліджень створила досьє на кожну дитину, зазначену в цьому звіті, в якому задокументована дана інформація, якщо вона доступна:

- Ім'я;
- Всі відповідні фотографії та відеозаписи;
- Місяць і рік народження;
- Стать;
- Передбачувані брати і сестри;
- Зареєстрований стан здоров'я, як зазначено в базах даних;
- Передбачувана причина відсутності материнського та батьківського піклування, як зазначено в базах даних;
- Відомі місця походження в Україні, звідки були вивезені діти;
- Відомі проміжні пункти в Росії, куди вивозили дітей;
- Останнє відоме місцезнаходження дитини - Росія.

Ці досьє були передані до Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду (МКС). Досьє також були надані для незалежної перевірки відповідним правоохоронним органам та іншим відповідним механізмам підзвітності, зокрема, Уряду України. Єльська лабораторія гуманітарних досліджень не розголошує імена, обличчя, голосові записи або будь-яку іншу особисту інформацію дітей що дозволяє ідентифікувати особу, широкому загалу. Така практика спрямована на забезпечення дотримання законів про захист даних, що регулюють захист персональних даних

дітей в Європейському Союзі та Україні, а також на дотримання загальноприйнятих етичних стандартів відповідального використання персональних даних дітей. Однак найголовніше, що конкретна інформація про кожну дитину не розголошується, щоб запобігти її використанню Росією для подальшого приховування справжніх осіб, поточного місцезнаходження та іншої інформації, яка може сприяти поверненню цих дітей.

1С. Російська система примусового усиновлення та опіки

Російська програма примусового усиновлення та виховання дітей з України (далі - "Програма") була навмисно і безпосередньо санкціонована Путіним і вищими посадовими особами Російської Федерації. Федеральний уряд Росії вніс зміни до чинного законодавства та прийняв нові закони про громадянство, які сприяють влаштуванню дітей з України в сім'ї громадян Росії. Ці закони прискорюють і розширюють надання російського громадянства дітям з України, що, за словами російських федеральних чиновників, є необхідною умовою для влаштування дітей під опіку або усиновлення в сім'ї в Росії.

Після повномасштабного вторгнення в Україну в лютому 2022 року російські чиновники внесли подальші зміни до федерального законодавства, щоб спростити процес надання російського громадянства дітям з України, які нібито є сиротами або залишилися без батьківського піклування. Низка змін до федерального законодавства, внесених у період з травня 2022 року по березень 2023 року, також надала проросійським органам влади в окупованій Україні надзвичайні повноваження від імені дітей з України. Ці повноваження включають в себе окупаційних чиновників та керівників медичних, освітніх та соціальних установ для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; повноваження включають в себе як подачу заяв на отримання російського громадянства, так і відмову від українського громадянства від імені неповнолітніх. Російські федеральні чиновники публічно заявляли, що діти з України повинні бути негайно натуралізовані як російські громадяни після їхнього прибуття до Росії.ⁱⁱⁱ Російські федеральні чиновники також стверджували, що 380 дітей з України були влаштовані в сім'ї в Росії в період з квітня по жовтень 2022 року, і всі вони з того часу були натуралізовані як громадяни Росії.

Серед ключових осіб, залучених до цієї програми, - Уповноважений при Президенті Російської Федерації з прав дитини Марія Львова-Белова, заступник секретаря Генеральної ради партії "Єдина Росія" та заступник голови Державної думи Федеральних зборів Російської Федерації Анна Кузнецова, а також високопосадовці окупаційних органів влади Донецької та Луганської областей. Ці особи керували та сприяли усиновленню та вихованню українських дітей шляхом внесення змін до законодавства, безпосереднього влаштування дітей у сім'ї громадян Росії та натуралізації українських дітей як російських громадян.

Сама Львова-Белова у червні 2022 року отримала законну опіку над дитиною з Маріуполя, яка була частиною групи дітей, вивезених до Росії Слідчим комітетом Росії.^{iv} Численні джерела вказують на те, що згодом вона усиновила цю дитину.^v В одному з інтерв'ю вона заявила, що "влаштування дітей у сім'ї - це [її] професійна робота" і що прохання про підтримку її зусиль з влаштування дітей з України в сім'ї громадян Росії "було б некоректним, якби [вона] не брала в цьому особистої участі".^{vi}

Окупаційні чиновники з так званих "ДНР" і "ЛНР" безпосередньо співпрацювали з Кремлем і "Єдиною Росією" - партією більшості в Державній Думі - з метою депортації дітей з Донецької та

Луганської областей до Росії для усиновлення та влаштування під опіку. Документи, описані нижче, показують початкове переміщення дітей з навчальних закладів в Україні до Ростовської та Курської областей, з подальшим переміщенням до російських регіонів, де дітей згодом передавали на виховання громадянам Росії або заносили в бази даних по влаштуванню дітей. Ці документи також ілюструють офіційну співпрацю між окупаційною владою Донецької та Луганської областей і федеральним урядом Росії з метою сприяння переміщенню дітей до Росії та всередині Росії в період з лютого 2022 року по жовтень 2023 року.

Міністерство освіти Російської Федерації відіграє центральну роль у сприянні примусовому усиновленню та влаштуванню дітей з України. Міністерство освіти Росії розробило угоди, які сприяють влаштуванню дітей з України в сім'ї в Російській Федерації, передало передбачуваних дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, в Росію, а також веде одну з федеральних баз даних про влаштування дітей, в якій були виявлені діти з України.

Віткі документи, походження якого було перевірено Єльською лабораторією гуманітарних досліджень, детально описує, як найвищі посадові особи путінського уряду працювали з окупаційною владою над запровадженням цієї програми. У конфіденційному документі від 23 вересня 2022 року, який потрапив у відкритий доступ, стверджується, що Міністерство освіти Росії надіслало листа до Міністерства праці та соціальної політики [так званої] Донецької Народної Республіки про переселення нібито дітей-сиріт з України до Росії. Після засідання Міжвідомчої комісії Ради безпеки Росії з питань удосконалення державної міграційної політики 26 липня 2022 року Міністерству освіти Росії - відповідно до вищезгаданого листа - було доручено вжити "невідкладних заходів" щодо "переміщення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування", які були вивезені з Донецької та Луганської областей, до центрів тимчасового розміщення на території Росії. Цей документ містить додаток із переліком закладів в Україні, з яких вивозили дітей, та регіонів Росії, куди цих дітей мали вивезти. Цей документ, разом з іншими офіційними документами, допомагає підтвердити аналіз Єльської лабораторії гуманітарних досліджень щодо того, де перебували діти на кожному етапі до того, як їх передали громадянам Росії або внесли до російських баз даних.

1D. Правовий аналіз

Примусова депортація, перевиховання, усиновлення та виховання дітей з України, задокументовані в цьому звіті, можуть становити воєнні злочини та злочини проти людяності відповідно до міжнародного звичаєвого права та кодифіковані Римським статутом Міжнародного кримінального суду (Римський статут). Хоча ці дії самі по собі не можуть бути єдиною підставою для кримінального обвинувачення в геноциді, але в сукупності з іншими доказами, як пояснюється нижче, вони можуть підтвердити факт геноциду відповідно до Римського статуту. Зрештою, дії, задокументовані у звіті, можуть порушувати зобов'язання Росії як держави-учасниці Конвенції про права дитини.